

PLANTENWERKGROEP

--- NMC-Schijndel --- Natuurgroep Gestel ---

Plant van de maand maart 2026

Gevlekt longkruid

Algemeen

Wetensch. naam	<i>Pulmonaria officinalis</i> L***.
Uitspraak	Pulmonária officinális
Familie	Boraginaceae/Ruwbladigenfamilie
Geslacht	<i>Pulmonaria</i> /Longkruid
Soort	Gevlekt longkruid
Plantvorm	Kruid. Hemicryptofyt****
Leefvorm	Meerjarig
Hoogte	10 tot 30 cm.
Wortel	Wortelstok
Stengel	Rechtopstaand
Bladstand	Rozet/Verspreid
Bladvorm	Ovaal/eirond/hartvormig
Bladkleur	Lichtgroen
Bladrand	Gaaf
Plant	Eénhuizig
Bloeiperiode	Februari – mei
Bloeiwijze	Schicht
Bloemtype	Tweeslachtig
Bloemkleur	Roze/blauw
Bloemvorm	Klok-/trechtersvormig
Kelkbladen	5
Kroonbladen	5
Meeldraden	5
Stijlen	1
Stempels	1
Vruchtbeginsel	Bovenstandig
Vrucht	Splitvrucht
Groeiplaats	Loofbos/stinzenplant

Foto 1. Gevlekt longkruid

Foto 2. Wortelstok

Inleiding

Dit jaar kijk ik terug naar de plant die ik 10 jaar geleden beschreef, dat was het **Maarts viooltje**. De inleiding van toen laat zien: *"In het volksgeloof kan het Maarts viooltje, nadat je het eerst bloeiende bloempje hebt gevonden, zowel positief als negatief voorkomen. Positief is het als je gelooft dat je vurigste wens in vervulling zal gaan. Negatief is het als je denkt dat het ruiken aan het viooltje je gek maakt".* Kies je keuze! Deze maart staat het Gevlekt longkruid centraal, een plantje dat ons ook in de winter(foto 1) haar mooie → gevlekte bladeren toont.

Naamgeving

Pulmonaria. Pulmo is in onze taal *long*.

Officinalis. Officium is in onze taal *werkplaats*. Die *werkplaats* is in de plantkundige en medische omgeving de apotheek. *Officinalis* duidt er dus op dat de plant in de apotheek werd gebruikt, de plant moet dus geneeskrachtige eigenschappen hebben.

Gevlekt. Bekijk een blad en je ziet onmiddellijk de lichte vlekken.

Longkruid. Gezien het voorgaande zal duidelijk zijn dat deze plant geneeskrachtig is t.a.v. de *longen*.

In het Fries, Frans, Duits en Engels heet de plant achtereenvolgens: *Longkrûd*, *Pulmonaire officinale*, *Geflecktes Lungenkraut* en *Breed lungwort*.

Breed longkruid kun je zien als een synoniem voor *Gevlekt longkruid*. Hoewel Flora Batava onze plant *Gewoon Longenkruid* noemt vermeldt die ook de bijnamen: *Wrangekruid* en *Wolven-Laa/Wolven-Laauw*. Kan iemand de betekenis/herkomst van deze laatste namen geven?

Plaatsing

Heukels** plaatst de plant in de Ruwbladigenfamilie, in het geslacht Longkruid en de soort *Gevlekt longkruid*. In dit geslacht wordt verder nog *Smal-* en *Ongevekt longkruid* genoemd. De eerste staat als gevoelig, de tweede als verspreiding onvoldoende bekend te boek.

Beschrijving

Wortels. De plant heeft een krachtige wortelstok die horizontaal groeit(foto 2).

Stengels. De opgaande, onvertakte bloeistengels(foto 3) zijn geribd en behaard.

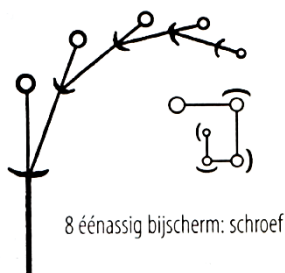

Foto 3. Stengel

Foto 4. Blad bovenzijde

Foto 5. Blad onderzijde

Bladeren. Alle bladeren zijn gaaf en behaard. We kunnen duidelijk verschillend gevormde bladeren ontdekken. Wortelbladeren:(foto 1) zijn gesteeld en lijken een rozet te vormen, ze zijn(ook in de winter) lichtgroen met witte vlekken. De driehoekig-/eivormige bladeren hebben een hartvormige voet en zijn aan de top toegespitst. Stengelbladeren: deze bladeren hebben een verspreide bladstand(foto 3) en ze bezitten een korte, of geen steel. Op foto 4 zijn de vlekken en op foto 5 is de nervatuur mooi te zien.

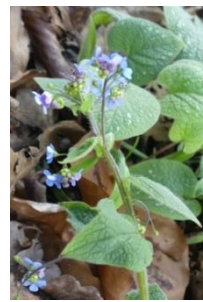
Afb.6 Schicht

Foto 7. Bloeiwijze

Foto 8*. Vr. bloem

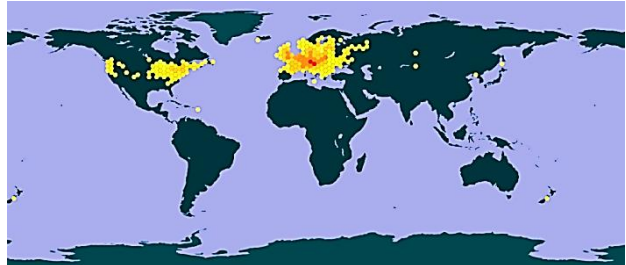
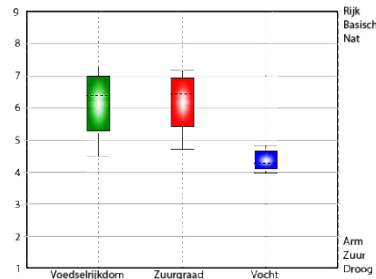

←Foto 9. Bloem→

Foto 10*. Man. bloem

Bloemen. De bloeiwijze(foto 6) van de plant is een schicht****. De bloemen van ongeveer één centimeter veranderen in de ontwikkeling van rozerood naar paarsachtig blauw. De kelkblaadjes zijn tot een 'klokje' vergroeid, aan het eind van de groei ziet dat eruit als een 'trechtertje'. De vijf kroonblaadjes zijn vergroeid tot een 'trompet'. Zoeken we de 5 meeldraden en de stijl op, dan zien we dat de onderlinge plaatsing tegengesteld kan zijn (heterostylie): helmknoppen hoger dan de stempel(langstijlige plant) of helmknoppen lager dan de stempel(kortstijlige plant). Deze wijze van bloeien bevordert de kruisbestuiving.

Afb.11. Zaadje

Afb.12*.Ecologische parameters

Afb.13 Wereldwijd

Vruchten. De kruisbestuiving wordt in het vroege voorjaar door Sachembijen verzorgd. Het vruchtbeginsel is bovenstandig en ontwikkelt zich tot een bruin, glanzend nootje dat van een mierenbroodje is voorzien(foto 11).

Groeiplaats

Bekijken we de groeiomstandigheden, zie ook afbeelding 12*, dan zien we dat:

- het substraat matig voedselrijk tot voedselrijk zal zijn.
- de zuurgraad tussen 5,4 en 7 ligt.
- de plant een omgeving van matige vochtigheid zoekt.
- de plant een halfbeschaduwde/beschaduwde plaats waardeert.

Het Gevlekt longkruid zul je als wilde plant niet snel tegenkomen of je moet in Zuid-Limburg aan het zoeken zijn. Maar toch, omdat de plant als stinzenplant is toegepast is ze van daaruit op meer plaatsen te vinden dan alleen maar in tuinen.

In Flora Batava deel 9 worden de plaatsen bij naam genoemd waar in 1846 groeiplaatsen te vinden waren:

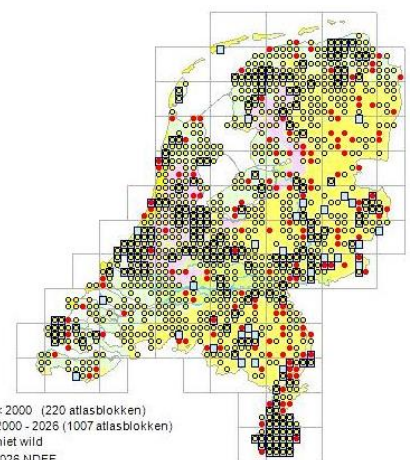
GROEIPLAATSEN. Volgens de GORTER (*Flora Belg.* p. 48.) zou men veronderstellen dat deze plant vrij algemeen voorkomt, doch dezelve groeit slechts hier en daar in de bosschen; maar dan ook in sommige zeer overvloedig: zoo als omtrent *Weidum*, *Dronrijp* en *Kornjum* in Vriesland; in de omstreken van *Haarlem*; bij *Thiel* en *Buren*; omstreeks *Baarn*; op *Doornenburg* en onder de boomen in de *Timmermans-Laan* bij *Maarssen*; op *Hulkestein* bij *Arnhem*; ook bij *Leijden*, alsmede op het eiland *Walcheren*, doch aldaar slechts zeldzaam.

Verspreiding

Kaartje 13 laat zien waar onze Plant van de Maand wereldwijd groeit. Zoemen we in op Nederland, dan geeft kaartje 14 van Floron(rechts) aan waar de plant in Nederland voorkomt. Gevlekt longkruid wordt als *inheems*, *vrij zeldzaam* aangeduid.

Tot slot

Gevlekt longkruid blijft boeien zowel door blad als bloem. Van de slotfoto(foto 15) hebben we bij de inleiding al een gedeelte mogen zien. Gevlekt longkruid in maart is ieders aandacht meer dan waard.

Tekst : Gerard te Dorsthorst

Afb. foto's: GtD(1,3,5,9); Deutschlands flora(2); Saxifraga(4,7,15); Botanisch woordenboek(6); Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online(8,10,12); Universiteit Groningen(11); GBIF(Global Biodiversity Information Facility)(13); Floron(14).

1. Gevlekt longkruid	Schijndel	30 jan. 2026
2. Wortelstok	Deutschlands flora – J.Sturm – Deel 20 – 1845-1849	
3. Stengel	St.Michielsgestel	27 mrt. 2023
4. Blad bovenzijde	Saxifraga – Rutger Barendse	
5. Blad onderzijde	St.Michielsgestel	27 mrt. 2023
6. Schicht	Botanisch woordenboek – Henk Eggelte - 2008	
7. Bloeiwijze	Saxifraga – Willem van Kruijsbergen	
8*. Vrouwelijke bloem	Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online	
9. Bloemen	Schijndel	30 jan. 2026
10*. Mannelijke bloem	Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online	
11. Zaadje	Universiteit Groningen	
12*. Ecologische parameters	Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online	
13. Verspreiding wereldwijd	GBIF	
14. Verspreiding Nederland	FLORON Verspreidingsatlas Vaatplanten	
15. Gevlekt longkruid	Saxifraga – Willem van Kruijsbergen	

* https://www.floravannederland.nl/planten/gevlekt_longkruid

** Heukels' FLORA van Nederland. 24e druk. 2020.

*** L. Carl von Linné (Carolus Linnaeus), Zweden, 1707 - 1778.

**** Hemicryptofyt: Plant met de winterknoppen onder of iets boven de grond.

*****Schift: Eénassig bijscherm is een andere benaming. De bloeiwijze rolt zich bij de ruwbladigen spiraalsgewijs uit.

opm. De Plant van de Maand is te vinden op:

<https://www.nmcschijndel.nl> en op: <https://www.natuurgroepgestel.nl>

Mail: gerardtedorsthorst@home.nl

Slotfoto

Foto15. Gevlekt longkruid